

Univerzita Palackého v Olomouci
Fakulta tělesné kultury

ROZUMNÉ NAKLÁDÁNÍ S POTRAVINAMI JAKO SOUČÁST
ZDRAVÉHO ŽIVOTNÍHO STYLU

Diplomová práce
(bakalářská)

Autor: Barbara Waľach
Tělesná výchova a sport
Vedoucí práce: PhDr. Iva Klimešová, Ph.D.
Olomouc 2018

Bibliografická identifikace

Jméno a příjmení autora:	Barbara Wałach
Název bakalářské práce:	Rozumné nakládání s potravinami jako součást zdravého životního stylu
Pracoviště:	Katedra přírodních věd v kinantropologii
Vedoucí bakalářské práce:	PhDr. Iva Klimešová, Ph.D.
Rok obhajoby bakalářské práce:	2019

Abstrakt: Bakalářská práce se zabývá problémem týkajícím se plýtvání potravinami, který je součástí zdravého životního stylu a v mnoha pohledech jej ovlivňuje. Hlavním cílem výzkumné části této práce bylo zjistit jaké jsou postoje občanů k problematice plýtvání potravinami.

Výzkum byl proveden metodou dotazování a byly k tomu použité totožné výzkumné otázky jako v šetření realizovaném v první polovině dubna 2014 Centrem pro výzkum veřejného mínění sociologickým ústavem AV ČR. Celkově se šetření zúčastnilo 66 osob.

Výsledky výzkumu poukazují na názory na plýtvání potravinami a další aspekty spojené s tímto jevem.

Klíčová slova: zdravý životní styl, plýtvání potravinami, následky plýtvání potravinami, omezení plýtvání potravinami, boj proti plýtvání potravinami, ekologie.

Souhlasím s půjčováním bakalářské práce v rámci knihovních služeb.

Bibliographical identification

Author's first name and surname:	Barbara Wałach
Title of the bachelor thesis:	Reasonable food handling as part of a healthy lifestyle.
Department:	Department of Natural Science in Kinantropology
Supervisor:	PhDr. Iva Klimešová, Ph.D.
The year of presentation:	2019

Abstrakt: This bachelors thesis deals with the issue of food waste, which is a part of healthy lifestyle and influences it in many ways. The aim of the research is to explore the attitudes of citizens towards the issue of food waste.

The research presented in this thesis is questionnaire-based and uses the research questions from a survey conducted in the first half of April 2014 by The Public Opinion Research Centre of the Sociological Institute of the Academy of Sciences of the Czech Republic. Overall, 66 people participated in the survey.

The research results present the views on food waste and also other aspects of this phenomenon.

Key words: healthy lifestyle, food waste, results of food waste, reduce food waste, war over the food waste, ecology.

I agree the Bachelor thesis will be lent within the library service.

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci zpracovala samostatně pod vedením PhDr. Ivy Klimešové, Ph.D. a uvedla všechny použité literární a odborné zdroje a dodržovala zásady vědecké etiky.

V Olomouci dne 20. 11. 2018

.....

Děkuji PhDr. Ivě Klimešové, Ph.D. za pomoc, trpělivost a cenné rady, které mi poskytla při zpracování bakalářské práce. Také děkuji za podporu rodině a přátelům.

Obsah

1	ÚVOD.....	8
2	PŘEHLED POZNATKŮ.....	9
2.1	Životní styl	9
2.1.1	Zdraví a jeho determinanty.....	9
2.2	Rozumné nakládání s potravinami součástí zdravého životního stylu..	10
2.2.1	Kde všude dochází k plýtvání potravinami	10
2.2.1.1	Plýtvání v zemědělství.....	10
2.2.1.2	Plýtvání v potravinářském průmyslu	11
2.2.1.3	Plýtvání v distribuci.....	11
2.2.1.4	Plýtvání v domácnostech	11
2.2.1.5	Plýtvání v pohostinství	12
2.3	Negativní následky plýtvání potravinami	12
2.3.1	Ekonomické následky plýtvání potravinami	12
2.3.2	Sociální následky plýtvání potravinami	13
2.3.3	Environmentální následky plýtvání potravinami.....	13
2.4	Návrhy na snížení potravinového odpadu.....	14
2.4.1	Předcházení vzniku potravinového odpadu.....	15
2.4.2	Darování potravin.....	15
2.4.2.1	Historie potravinových bank.....	16
2.4.3	Recyklace potravinového odpadu.....	16
2.4.3.1	Kompostování.....	17
2.4.3.2	Hnojivo	17
2.4.4	Energetické využití potravinového odpadu	17
2.4.5	Odstraňování potravinového odpadu.....	18
2.5	Organizace bojující proti plýtvání potravinami v ČR.....	18
3	CÍLE	20

4	METODIKA	21
4.1	Metodika sběru dat	21
4.2	Charakteristika výzkumného souboru	21
4.2.1	Charakteristika výzkumného podsouboru seniorů	22
4.2.2	Charakteristika výzkumného podsouboru studentů VŠ	23
4.3	Charakteristika dotazníku	24
4.4	Statistické zpracování dat	24
5	VÝSLEDKY A DISKUZE	25
6	ZÁVĚRY	35
7	SOUHRN	37
8	SUMMARY	39
9	REFERENČNÍ SEZNAM	41
10	PŘÍLOHY	45

1 ÚVOD

Problém související s rozumným nakládáním s potravinami se týká celé společnosti a má velké dopady na životní prostředí. Ačkoliv si to spousta lidí neuvědomuje, tak plýtvání jídlem nesouvisí pouze s jeho finanční hodnotou, ale zahrnuje také dopady na sociální a environmentální úroveň.

Z etického hlediska by rozumné nakládání s potravinami mělo být samozřejmostí. Ve vyspělých zemích se vyplývá zhruba tolik potravin, kolik se v rozvojových zemích spotřebuje. Je až neuvěřitelné, jak si v dnešní době někteří lidé neváží potravin. Rozpor mezi problémem plýtváním potravin a hladem, který je stále skutečností u velké části populace, by v nás měl probouzet otázku, nakolik si ceníme potravin jako hlavní potřebu pro život člověka, s vědomím, že jinde na Zemi jsou lidé, kteří dnes možná ještě vůbec nejedlí.

Další problematikou v oblasti plýtvání potravinami je také plýtvání zdroji, jako jsou voda, půda, energie, lidská práce, paliva a hnojiva, které byly potřeba pro vypěstování a následnému zpracování. Skutečnost, že vyhozením jídla do koše a vyvezením ho na skládky, vznikají tuny odpadu, díky nimž vypouštíme do ovzduší skleníkové plyny, které negativně ovlivňují klima a znečišťují tak naši planetu, si málo kdo uvědomuje.

Cílem této práce je přiblížit problém plýtvání potravinami a jeho dopad na celou společnost a planetu. Poukázat na možný zlomek řešení a opatření vhodných pro snížení velikosti globálního problému.

Každý z nás si vybírá vlastní cestu života, žije svým vlastním životním stylem a vytváří tak svou budoucnost. Tvorbou vlastních rozhodnutí máme také vliv na budoucnost života na této planetě po další generace. Nezodpovědným chováním k přírodě můžeme ublížit ne tolik sobě, jako spíše těm, kteří tu budou po nás a které můžeme připravit o některé dary Matky přírody, proto „*se pokusme zanechat tento svět o trochu lepším, než jaký byl, když jsme na něj přišli*“, jak kdysi řekl R. Baden – Powell, zakladatel celosvětového skautského hnutí.

Postoj k palčivosti plýtvání potravinami, jakožto k celospolečenskému problému, je náplní dalších kapitol této práce. V praktické části byly v rámci anonymního dotazníkového šetření znázorněny postoje občanů ČR k plýtvání jídlem. Šetření také mapuje, zda za poslední čtyři roky došlo k nějakým změnám v názorech na tuto problematiku a zda jsou rozdíly v postojích u různých věkových kategorií.

2 PŘEHLED POZNATKŮ

V následující kapitole vymezují pojem životní styl a s ním související zdraví a zdravý životní styl, který je součástí rozumného nakládáním s potravinami.

Další kapitola charakterizuje všechny oblasti, ve kterých dochází k plýtvání potravinami a popisuje také možné důvody ovlivňující tento způsob jednání.

Dále se zabývám negativními vlivy plýtvání jídlem, které se dotýkají oblasti našeho života a prostředí, ve kterém žijeme. Důsledky plýtvání jídlem, jako například finanční ztráta, jsou zřejmé, vyhazování jídla však ale souvisí také s nepříznivým vlivem na úrovni sociální a environmentální.

Obsahem další kapitoly jsou návrhy na snížení množství potravinového odpadu a zlepšení tak kvality života na této planetě.

V poslední kapitole poukazují na organizace, které se nějakým způsobem snaží bojovat proti plýtvání jídlem a za tímto účelem zorganizovaly různé konference, kampaně, projekty, happeningy a jiné společenské akce.

2.1 Životní styl

Životní styl neboli lifestyle je ve slovníku The America Heritage definován jako „způsob života nebo životního stylu, který odráží postoje a hodnoty osoby nebo skupiny“. (Vacková, 2015)

Ze sociologického hlediska podle Jandourka (2001) „Pojem životní styl označuje komplex psaných a nepsaných norem, identifikačních vzorů, souhrn životních podmínek, na které lidé berou ohled ve vzájemných vztazích a chování. Podoba životního stylu je ovlivněna životním cyklem, společenskými rolami, tradicí.“

2.1.1 Zdraví a jeho determinanty

Podle Světové zdravotnické organizace (WHO) „je zdraví stav úplné tělesné, psychické a sociální pohody a harmonické rovnováhy“. Zdraví je tedy tvořeno nejen fyzickou harmonií, ale také duševní a společenskou vyrovnaností, se kterou souvisí naše vztahy v rodině, na pracovišti či ve škole, životní role, sociální jistoty, prožitky a emoce, které jsou součástí života jedince. (Hřivnová, 2010)

Faktory neboli determinanty, které zdraví ovlivňují dělíme na dvě skupiny: vnitřní determinanty zdraví zahrnující genetický základ a vnější determinanty zdraví, ke kterým řadíme úroveň zdravotnických služeb, kvalitu životního prostředí a životní styl. Ze všech

determinantů má největší vliv na zdraví životní styl (50 %), který je ovlivnitelný jedincem a jeho životosprávou. (Kopecký et al., 2012)

Postoje týkající se zdraví se stále mění a Petrásek (2004) došel k závěru, že pokud chceme být zdraví, tak bychom neměli spoléhat jen na postup vědy a techniky, ale ovlivnit své zdraví aktivním přístupem k sobě samému, vést zdravý životní styl, zapojit do svého volného času také cvičení s vlastním tělem.

2.2 Rozumné nakládání s potravinami součástí zdravého životního stylu

Součástí zdravého životního stylu je také konzumace potravin a podle RSJ Foundation (n.d.) je zachování zdravého životního stylu a racionální nakládání s potravinami nutností. Tyto dvě věci mají vliv na utváření hodnot života společnosti a zodpovědné chování k přírodním zdrojům může ovlivnit celospolečenské nedostatky.

2.2.1 Kde všude dochází k plýtvání potravinami

Každým rokem se v Evropské Unii vyhodí 88 milionů tun jídla, což je v průměru zhruba 173 kg potravin na osobu za rok. K plýtvání potravinami dochází v každé fázi výroby a distribuce: v zemědělství, na farmách, v továrnách při zpracování, v obchodech, restauracích a domácnostech. Největší množství odpadu však vyprodukuje spotřebitelé (53 %) a zpracovatelský průmysl (19 %). (European Parliament, 2017)

S vyhazováním jídla nesouvisí pouze samotná konzumace potravy, ale také další faktory, které jsou potřeba pro její vypěstování a chov. Mezi tyto faktory řadíme vodu, půdu, živiny, hnojiva, lidskou práci a energii, které je potřeba pro její výsadbu, sklizeň, péči a odchování. (Zachraň jídlo, 2015)

2.2.1.1 Plýtvání v zemědělství

Farmáři se svými odběrateli podepisují smluvní podmínky, ve kterých uvádějí množství surovin, jaké budou brát. Pro pěstovatele a chovatele je ale nemožné odhadnout, jaké budou v daném roce přírodní podmínky a jak velkou úrodu budou sklízet. Aby byli schopni tyto podmínky dodržet a vyhnout se tak postihům za nedodržení smlouvy, vysadí pro jistotu zhruba o 40 % produktu více (Stuart, 2009). Dalším důvodem, proč se vyhazují potraviny v zemědělství, jsou podmínky pro tvar a velikost potravy, kterou si odběratelé stanovují. Obchodní řetězce neodkoupí od farmářů skroucenou mrkev, malý brambor,

či jinak zbarvenou zeleninu, protože takové produkty nejsou na pohled ideální a špatně se prodávají. Tento přístup nutí pěstitelů k plýtvání. (Zachraň jídlo, 2015)

2.2.1.2 Plýtvání v potravinářském průmyslu

K dalším ztrátám potravin dochází při balení a zpracování. Potravinářský průmysl má přísné normy týkající se rozměrů, tvarů a hmotnosti surovin. Obzvláště u baleného ovoce a zeleniny jsou tato kritéria důležitá, protože se musí vejít do balení standardizované velikosti a váhy. Tak dochází k třídění na suroviny „ideální“, vhodné pro zabalení a nehodící se. U baleného zboží dále nastává problém i v maloobchodech, když dojde k poškození části produktu. Taková situace nejčastěji vede k vyhození celého balení, protože rozbalení a vrácení nepoškozené části produktu do prodeje je pro maloobchody velmi nákladné. (Priefer, Jörissen, & Bräutigam, 2013)

2.2.1.3 Plýtvání v distribuci

Během přepravy zboží do obchodů může při nevhodné manipulaci během naskladnění, přepravě a vyskladnění zboží dojít k poškození, či zničení. Ke ztrátám může dojít také kvůli dodání potravin se zpožděním, nebo zdržením dopravcem, což může mít za následek zkažení, či nedodání zboží před datem spotřeby. Ke zničení dochází také při příliš velkém naskladnění zboží, které se nestihne včas prodat. (Priefer et al., 2013)

2.2.1.4 Plýtvání v domácnostech

Podle Zachraň jídlo (n.d.-b) se v Evropské Unii až přes 40 % z celého množství vyplývaného jídla vyhodí právě v domácnostech. Příčinou tak velkého množství plýtvání potravinami u spotřebitelů může být nedostačující plánování při nakupování, nesprávné uchování potravin nebo také podléhání marketingovým tahům typu I + I zdarma, rodinné balení, nebo potraviny v akci, které spotřebitel koupí, ale poté nestihne spotřebovat.

Dalším důvodem, proč dochází k vyhazování potravin v domácnostech, je uplynutí data spotřeby, nebo minimální trvanlivosti. Jelikož více než polovina populace plete význam těchto pojmů, tak často dochází k tomu, že daná potravina skončí v koši, i když je ještě zdravotně nezávadná. Označení minimální trvanlivosti se udává na potravinách trvanlivých a po uplynutí tohoto data je potravina stále konzumovatelná, pokud byla správně skladována a nedošlo k poškození jejího obalu. Potravina s prošlým datem minimální trvanlivosti už nemusí mít všechny chuťové a výživové kvality, ale je

stále požitelná. Naopak potraviny označené dobou použitelnosti, či pojmem „spotřebujte do...“, nejsou po této době již bezpečně konzumovatelné a mohou způsobit újmu na zdraví. Jsou to potraviny určené k rychlé spotřebě, nejčastěji mléčné výrobky, chlazené maso a ryby. (Pilecká, 2017)

2.2.1.5 Plýtvání v pohostinství

Další oblasti, kde dochází k plýtvání potravinami jsou restaurace, catering a jiná místa s občerstvením. Podle šetření se v pohostinství vyhodí 14 % veškerého potravinového odpadu (Zimová, 2017). Důvodem plýtvání v restauracích může být servírování příliš velkých porcí, a navíc některé restaurace nedávají možnost zákazníkům nechat si zabalit zbytky jídla. Dále také špatný odhad poptávky a množství strávníků je důvodem vyhození přebytečných porcí. Přísná hygienická nařízení Evropské Unie vedou k vyhazování jídel, a to například spotřeba rozmrazených jídel do dvou hodin od otevření nebo zákaz podávání uvařených jídel před více než třemi hodinami. Nejvíce zbytků vznikne v pohostinstvích s nabízeným občerstvením v podobě švédských stolů, nebo otevřených bufetů, kde si zákazník může naložit kolik jídla chce. (Zachraň jídlo, n.d.-a)

2.3 Negativní následky plýtvání potravinami

Plýtvání potravinami nese za sebou celou řadu neduhů a tím nejzřetelnějším je na jedné straně fakt, že až jedna třetina vyprodukovaného jídla přijde nazmar, a na straně druhé skutečnost, že na světě pořád velké množství populace trpí hladem. Navíc s vyhazováním jídla do koše vyhazujeme také peníze, které jsme za nesněženou potravinu utratili, a také plýtváme cennými přírodními zdroji potřebnými k produkci. (Informační centrum OSN v Praze a Glropolis, 2013)

2.3.1 Ekonomické následky plýtvání potravinami

Důsledky plýtvání jídlem mají takové ekonomické dopady, že během jednoho roku ve vyspělých zemích dojde ke vzniku potravinového odpadu v hodnotě zhruba 680 miliard dolarů, tj. 15,4 bilionu korun. Výsledky šetření také poukazují na fakt, že průměrná britská domácnost vyhodí za měsíc v přepočtu asi 2 000 Kč v podobě potravinového odpadu (Love food hate waste, 2018). V průměrné evropské domácnosti spolu s minimalizací potravinových ztrát by se dalo ročně ušetřit 15,5 tisíce korun. (Informační centrum OSN v Praze a Glropolis, 2013)

2.3.2 Sociální následky plýtvání potravinami

Plýtvání jídlem můžeme také považovat za etický problém, jelikož v rozvojových zemích je stále spousta jedinců trpících nedostatečným příjmem potravy. Přestože existuje dost velká kapacita k produkci dostatečného množství potravin pro všechny, stále je na světě 821 milionů lidí trpících hladem. U dětí mladších pěti let se odhaduje, že 155 milionů trpí chronickým hladem, tzn. je dlouhodobě podvyživeno, což může vést k vývojovým poruchám nebo dokonce úmrtí. Stálý nedostatek živin a vitamínů v těle postihuje více než dvě miliardy lidí na celém světě. (FAO, 2018).

Druhým velkým znepokojujícím paradoxem je skutečnost, že strava lidí v industrializovaných zemích stále obsahuje větší množství tuků, cukrů, masových a mléčných výrobků, a způsobuje u mnohých nadváhu či obezitu. Problém týkající se nadváhy se za posledních deset let natolik rozšířil, že se s tím potýká až jedna třetina populace a způsobuje jim řadu zdravotních komplikací. (Destrée & Čajková, 2016)

Měli bychom se tedy zamyslet, kolik potravin z celého množství vyrobeného jídla nám přísluší, když jídla pěstovaného v rozvojových zemích máme po celý rok dostatek a lidé pracující s těmito surovinami často nemají co vložit do úst. (Destrée & Čajková, 2016)

Podle OSN (2015) počet obyvatel v rozvojových zemích, kde bývá nedostatek potravin, stále přibývá, tudíž pokud nedojde k omezení plýtvání a nehospodárnému zacházení s potravinami, bude se tento problém stále prohlubovat.

2.3.3 Environmentální následky plýtvání potravinami

Plýtvání jídlem se netýká pouze negativního dopadu na sociální a ekonomickou úroveň, ale také na tu environmentální. Produkce potravin totiž patří mezi odvětví s největším počtem vypouštěných emisí oxidu uhličitého, což přispívá ke globálnímu oteplování. Další negativní vliv na životní prostředí související s plýtváním potravinami se týká potravin vypěstovaných ale nezkonzumovaných. Tyto potraviny končí na skládkách, kde začnou hnit a tím se do ovzduší uvolňuje metan. Vyhozené potraviny do koše tak na celém světě vyprodukují až 3,3 Gt skleníkových plynů obsahujících metan, které jsou 25krát silnější než oxid uhličitý. (Kozáková, 2017)

Vyhazování potravin souvisí také s mrháním vody, půdy, energií, lidskou prací a jinými zdroji, které byly potřebné k produkci pokrmu. Ku příkladu k výrobě 1 litru mléka se spotřebuje 900 litrů vody a na výrobu jednoho kilogramu hovězího masa je potřeba až 15 500 litrů vody, kde většina (15 300 l) je potřeba k výrobě krmiva. Nejvíce

náročná na výrobu je však čokoláda. Ta k výrobě a transportu 1 kg potřebuje až 24 000 l vody. (European Parliament, 2012)

Dalším problémem souvisejícím s plýtváním potravinami je kácení lesů a deštných pralesů právě kvůli potřebě rozšiřování ploch pro zemědělské účely a vyvážení sklizně do zemí vyspělých. (Priefer et al., 2013)

2.4 Návrhy na snížení potravinového odpadu

Plýtvání potravinami nelze vždy zcela omezit, jsou ale způsoby, jak jídlo, které by skončilo v koši, dále využít. Jsou tu například potravinové banky, které zpracovávají potraviny, které farmáři neprodali, v supermarketech vyřadili nebo v restauracích by přišlo nazmar. Kromě toho, potravinový odpad lze také využít pro zúrodnění půdy, či dokonce k produkci elektrické energie. (Kajánková, 2018)

Obrázek 1: Hierarchie nakládání s potravinovým odpadem.

Zdroj: <https://zajimej.se/potravinove-odpady-zdrojem/>

2.4.1 Předcházení vzniku potravinového odpadu

Ideální způsob, jak omezit vznik přebytečného jídla je jeho předcházení. Podle Dany Třískové z ministerstva zemědělství je dobré zaměřit se na omezení plýtvání potravinami hlavně v domácnostech. Spotřebitelé by se měli snažit úsporně nakupovat, nepodléhat marketingovým tahům a správně skladovat jídlo, aby déle vydrželo. Dále by měli znát význam pojmů „spotřebujte do...“ a „minimální trvanlivost“, aby věděli, že surovina, která má prošlé datum minimální trvanlivosti není v okamžiku uplynutí této doby zdravotně závadná a stále může být konzumovatelná. (Adámková, 2017)

Dalším možným způsobem, jak předcházet vzniku potravinového odpadu při velkém množství jídla, je možnost konzervování nebo zamražení potraviny, čímž se její stárnutí zpomalí a vydrží tak mnohem déle.

Jinou možností, jak zachránit starou potravinu před vyhozením do koše, je využít ji jako krmivo pro zvířata. Některé potraviny, jako je například suché pečivo, zbytky jídel, či dokonce některé slupky z ovoce a zeleniny, se můžou stát krmivem pro slepice, ovce, prasata a jinou chovnou zvěř. (Pokorná, 2018)

2.4.2 Darování potravin

Jednou z možností, jak zachránit potraviny před vyhozením, je darování jej potravinovým bankám. Potravinová banka podle Richese (1986) je definovaná jako centralizovaný sklad nebo zprostředkovatel vedený jako nezisková organizace, která vznikla za účelem shromažďování, skladování a distribuce nadbytečných potravin darovaných bezplatně agenturám, které poskytují stravovací služby hladovým.

Potravinové banky přijímají potraviny s krátkou dobou spotřeby od svých dodavatelů, dále tyto potraviny protřídí, uskladní a následně je rozdělí charitativním a humanitárním organizacím, které tyto potraviny rozdávají potřebným lidem. Dodavatele potravin do potravinových bank jsou zejména supermarketky, které z prodeje vyřadí jídlo s končící dobou minimální trvanlivosti. Činnost potravinových bank funguje na základě dobrovolnictví a dárcovství, a jejich cílem je omezit plýtvání potravinami a současně pomoci hladovějícím lidem. (Potravinové banky, n.d.)

2.4.2.1 Historie potravinových bank

První potravinová banka na světě byla založena již v roce 1967 v USA Johnem van Hengelem. S nápadem, založit potravinovou banku, přišel John van Hengel v době, kdy pracoval jako dobrovolník v kuchyni a vydával jídlo chudým lidem, mezi kterými byla i mladá matka, která mu řekla, že jen díky těmto veřejným výdejním jídlům a potravinám vyhozeným v obchodech může nakrmit své děti. Poté se ve Van Hengelovi vzbudila touha pomáhat hladovým rodinám, a tak přišel s myšlenkou "Potravinové banky", kde by mohli jednotlivci a podniky své nadbytky jídla "uložit" a ti, kteří ho potřebují, by si ho mohli "vyzvednout". S touto myšlenkou se Van Hengel obrátil na místní farnost, která neváhala a darovala mu 3000 dolarů a starou opuštěnou budovu, kde mohl svůj sen uskutečnit. Z vděčnosti za tyto dary od farnosti Van Hengel pojmenoval svou první potravinovou banku podle místního kostela „St. Mary“. Jeho koncepce byla velmi úspěšná, a proto založil i další potravinové banky po celé zemi a také se stal inspirací pro mnoho dalších zakladatelů potravinových bank. St. Mary's – Food Bank přetrvala dodnes a je jednou z největších potravinových bank na světě. (St. Mary's Food Bank, 2018)

První potravinovou banku v České republice založil Mgr. Ilja Hradecký v roce 1992 a o dva roky později také Českou federaci potravinových bank, které se stal předsedou. Tato potravinová banka měla funkci spíše skladu potravin pro tehdejší organizaci „Naděje“. Dalším krokem k rozvoji potravinových bank po celé republice bylo oslovení charitativních a sociálních organizací, které by se mohly podílet na založení a rozvoji. V roce 2005 se účastníci valné hromady rozhodli pro obnovení myšlenky z roku 1992 a o rok později se podařilo s pomocí dvou velvyslanců z USA a Francie otevřít v Praze sklad na potraviny. (Potravinové banky, n.d.)

V České Republice existuje již 14 potravinových bank a díky tomu je také pokryto celé české území pro možnost darování přebytečného jídla. Jen za rok 2017 se skrze potravinové banky zachránilo a rozdalo více jak 2 300 tun potravin, nakrmilo 96 tisíc obyvatel a ušetřilo se tak necelých 130 miliónů korun. (Potravinové banky, n.d.)

2.4.3 Recyklace potravinového odpadu

Někdy dojde k tomu, že se potravinovému odpadu nedá předejít. V takovém případě máme možnost některé vedlejší produkty využít jako bio palivo nebo je kompostovat a získat tak úrodnou půdu.

2.4.3.1 Kompostování

Kompostování je významnou složkou úpravy vrchní části půdy a její obnovy. V EU jedním z důvodů špatné kvality půdy je právě ztráta přirozeného půdního prostředí zapříčiněného intenzivním hospodařením a nedodáním žádných přírodních živin. Ke kompostování se využívá potravinového odpadu, který je přírodně rozložitelný a za přístupu vzduchu díky rozkladu organických látek vznikne humusová látka, která je velkým přínosem pro zúrodnění půdy. Tato látka obsahuje potřebné živiny a mikroorganismy, a navíc přispívá k lepšímu pronikání vlhkosti, čímž zjednodušuje práci během orby na poli a je vhodnou prevencí při záplavách. (Potravinářská komora České republiky, 2012)

2.4.3.2 Hnojivo

Při výrobě některých produktů vznikají i vedlejší produkty, který lze využít jako bio hnojivo. Tato hnojiva mohou zlepšit nutriční hodnoty půdy a zamezit tak vytěžení všech živin. (Potravinářská komora České republiky, 2012)

2.4.4 Energetické využití potravinového odpadu

V potravinářském, agrárním průmyslu a v chovu hospodářských zvířat se vytvoří velké množství biologického odpadu, který je možné adekvátně využít k produkci biopaliva. Biopalivo může sloužit jako zdroj tepla, elektrické energie nebo pohonná hmota v dopravě. Vedlejším produktem, při výrobě biopaliva je tekutá látka, tzv. digestát, která je vhodná jako ekologicky neškodné hnojivo. (EkoBonus, 2011)

V ČR máme již přes 570 bioplynových stanic a jedna dokáže vyrobit až 70 MWh energie, což stačí pro činnost až 1500 domácností po dobu jednoho roku. Bioplynová stanice produkuje také tisíce GJ tepla ročně, což zajistí teplo stovkám bytů. (Třídění odpadu.cz, n.d.)

Bioplynové stanice nebyly od začátku zcela přínosné, jak se na první pohled zdá. V prvních fázích rozvoje těchto stanic se pro výrobu biopaliva používaly krmné nebo potravinové plodiny, které se pěstovaly právě za účelem produkce biopaliva. Tento postup se sebou nesl řadu negativních důsledků souvisejících se škodami na půdě a životním prostředí. Později Evropská unie začala podporovat bioplynové stanice, které pro výrobu používají odpadní biomasu (potravinový odpad), což má značně lepší výsledky při hodnocení celého životního cyklu. (Česká bioplynová asociace, 2015)

2.4.5 Odstraňování potravinového odpadu

Poslední fází v hierarchii nakládání s potravinovým odpadem je odstranění přebytečného jídla. Vyhozením potravin do koše a následné skládkování, či spalování odpadu je nejméně efektivní formou odstranění organického odpadu. Tento postup nemá žádné přínosy pro přírodu a lidstvo, nýbrž nese za sebou spousta negativních dopadů na životní prostředí. Tyto dopady souvisí zejména s emisí metanu do ovzduší a celosvětové zvětšování objemu skládek. Přírodně rozložitelný odpad se skládá z velké části z vody, tudíž snižuje výhřevnost a zároveň i množství energie vyrobené ve spalovnách, proto se tento odpad vyváží na skládky, kde často dochází k úniku metanu do atmosféry. Odpad, který pochází z domácnosti souvisí navíc s náklady pro transport, uskladnění, recyklaci a čištění v zařízeních pro zpracování odpadu. (Priefer et al., 2013)

2.5 Organizace bojující proti plýtvání potravinami v ČR

V České Republice fungují organizace, které se snaží alespoň částečně omezit plýtvání jídlem. Jednou z úspěšných organizací je „Zachraň jídlo.“ Tato skupina nadšenců v roce 2013 zorganizovala mezi jinými happening s názvem „hostina pro tisíc“, kde připravila jídlo ze zeleniny, která zůstala na poli kvůli nesplňujícím estetickým nárokům a dalších surovin s blížícím se doporučeným datem spotřeby. Díky této akci se o plýtvání potravinami dozvěděla spousta lidí, a navíc se zviditelnil problém týkající se darovaných potravin. Pokud supermarkety chtěly darovat jídlo s končící dobou trvanlivosti charitám, musely odvádět 15 % DPH státu. Po happeningu „hostina pro tisíc“ se o tomto tématu začalo diskutovat v médiích a za rok se daň z darovaného jídla zrušila. (Zachraň jídlo, n.d.-c)

Dalším velkým úspěchem byla kampaň „sem připraven,“ na které se podařilo získat 11 tisíc hlasů občanů, kteří jsou ochotní kupovat ovoce a zeleninu o nestandardním tvaru a velikosti. Načež některé supermarkety začaly přijímat i „křivé“ rostlinné produkty do prodeje. (Zachraň jídlo, n.d.-d).

Jiným neméně úspěšným projektem je „Paběrkování“. Projekt má za cíl posbírat co největší množství zeleniny, která zůstala na poli po sklizni a darovat ji potravinovým bankám. Díky „paběrkování“ se od roku 2015 podařilo zachránit 15 tun jídla, které by jinak shnilo na poli. (Zachraň jídlo, n.d.-e)

Také změna novely zákona přispěla k zamezení plýtvání jídla v obchodech s rozlohou větší než 400 m². Tyto supermarkety jsou povinné nabídnout potravinovým bankám produkty, jež nemohou dát do prodeje, většinou se jedná o výrobky se špatnou etiketou, či nějak deformované. V případě, že tuto novelu někdo nedodrží, čeká ho sankce z hodnotě 10 milionů korun. (Strejcová, 2018)

Supermarket TESCO již od roku 2013 všechny potraviny, které již nemůžou jít do prodeje, ale stále jsou bezpečně konzumovatelné, každým dnem daruje potravinovým bankám, které toto jídlo předají charitativním organizacím zajišťujícím jídlo pro chudé. V boji proti plýtvání potravinami společnost TESCO také uspořádalo konferenci na téma „Žádné jídlo nazmar“, kde se debatovalo o této problematice. (Moje TESCO, 2018)

Společnost Penny Market také přispívá k omezení plýtvání jídlem a připravila stránky, kde poskytuje zájemcům rady, jak jídlo správně uskladňovat, aby déle vydrželo a uchovalo své výživové hodnoty. Příkládá také různé tipy a návody pro konzervování ovoce i zeleniny, doporučuje suché pečivo nevyhazovat do koše, ale využít jej jako strouhanku, či dodatek do sekané, do polévky jako krutony, nebo základ pro žemlovku. (Penny Market. n.d.)

Jinou úspěšnou organizací je Menu pro změnu, která působí už v devíti zemích Evropské Unie a podporuje ekologické školy v pátrání za zodpovědným výběrem potravin. Podle Menu pro změnu má to, co denně jíme, jakou potravinu si volíme, přímý nebo nepřímý dopad na naše podnebí, využívání environmentálních zdrojů a stejně tak na schopnost lidí na celé zemi zajistit si potravu a žít důstojně. (Menu pro změnu, n.d.-b)

3 CÍLE

Cílem práce je zjistit postoj k plýtvání s potravinami u vybraného vzorku populace.

Dílčí cíle:

- A. Zjistit, zda tyto postoje byly rozdílné mezi seniory a studenty.
- B. Zjistit, zda došlo k genderovým rozdílům v postojích.
- C. Zjistit, zda došlo ke změnám v těchto postojích od roku 2014.

4 METODIKA

4.1 Metodika sběru dat

Ve výzkumné části této bakalářské práce pomocí anonymního dotazníku zjišťuji stanovisko seniorů a studentů k problematice plýtvání potravinami. Dotazník byl vytvořen na základě totožných otázek použitých ve výzkumu, který byl realizován v první polovině dubna 2014 Centrem pro výzkum veřejného mínění sociologickým ústavem AV ČR. Cílem bylo zjistit jak se názory české populace na téma plýtvání potravinami během posledních 4 let změnily a jaký postoj mají k nakládání s jídlem studenti a senioři. Sběr dat proběhl v březnu 2018 v městě s počtem obyvatel nad 90 000.

Limitem pro zařazení do výzkumu byli senioři a studenti vysoké školy. Do šetření se zapojilo 66 osob (30 seniorů a 36 studentů). Návratnost dotazníku byla osmdesát čtyřprocentní a všechny odevzdané ankety byly řádně vyplněné. Respondenti seniorského věku byli osloveni v Olomouci na akci, kterou pro ně pořádal klub seniorů. Studentskou skupinu respondentů jsem našla mezi svými spolužáky a spoluobyteli studentské koleje.

4.2 Charakteristika výzkumného souboru

Celkově vyplnilo anketu 66 osob, soubor seniorů byl zastoupen 45,5 % (n = 30), zbylých 54,5 % (n = 36) tvořili studenti. Genderové rozložení všech respondentů činí 53 % žen a 47 % mužů. Probandi byli ve věku od 19 do 85 let a jejich věkový průměr byl 44,5 let.

Tabulka 1. Charakteristika souboru podle věku

Charakteristika souboru podle věku					
	Četnost (n)	Průměr věku (v letech)	Medián (v letech)	Minimum (v letech)	Maximum (v letech)
Všichni respondenti	66	44,5	25,5	19	85
Senioři	30	70,5	70,5	62	85
Studenti	36	22,8	23	19	28

Tabulka 2. Charakteristika souboru podle pohlaví a věku

Charakteristika souboru podle pohlaví a věku				
	Četnost (n)	Průměr věku (v letech)	Minimum (v letech)	Maximum (v letech)
Muži	31	49,5	20	79
Ženy	35	52	19	85

4.2.1 Charakteristika výzkumného podsouboru seniorů

Seniorů, kteří se zúčastnili šetření bylo celkem 30, byli ve věku od 62 do 85 let a průměr jejich věku byl 70,5 let. Jejich genderové rozložení bylo 50 % žen a 50 % mužů. Všichni z dotazovaných seniorů pocházejí z většího města s počtem obyvatel nad 90 000.

Co se týká vzdělání, tak nevíce probandů (56,6 %) má ukončenou střední školu s maturitou, stejný podíl seniorů (16,7 %) má vzdělání střední bez maturity, nebo základní a nejmenší procento, pouze 10 % zastupovali senioři s vysokoškolským titulem.

Seniorů, kteří mají příjem pouze z důchodu bylo 80 %, což je 9 mužů a všech 15 testovaných žen. 10 % seniorů má kromě důchodu navíc práci na dohodu o provedení pracovní činnosti a 10 % je stále pracujících.

Tabulka 3. Charakteristika podsouboru seniorů podle pohlaví a věku

Charakteristika podsouboru seniorů podle pohlaví a věku					
	Četnost (n)	Průměr věku (v letech)	Medián (v letech)	Minimum (v letech)	Maximum (v letech)
Muži	15	68,7	67	62	79
Ženy	15	72,5	73	63	85

Tabulka 4. Charakteristika podsouboru seniorů podle vzdělání

Charakteristika podsouboru seniorů podle vzdělání									
	n	Základní		Střední bez maturity		Střední s maturitou		vysokoškolské	
		n	%	n	%	n	%	n	%
Celkový počet	30	5	16,7	5	16,7	17	56,6	3	10
Muži	15	3	20	3	20	6	40	3	20
Ženy	15	2	13,3	2	13,3	11	73,3	0	0

Vysvětlivky: n = četnost, % = relativní četnost v procentech

Tabulka 5. Charakteristika podsouboru seniorů podle zaměstnání

Charakteristika podsouboru seniorů podle zaměstnání							
	n	Pracující		V důchodě s brigádou		V důchodě	
		n	%	n	%	n	%
Celkový počet	30	3	10	3	10	24	80
Muži	15	3	20	3	20	9	60
Ženy	15	0	0	0	0	15	100

Vysvětlivky: n = četnost, % = relativní četnost v procentech

4.2.2 Charakteristika výzkumného podsouboru studentů VŠ

Studenti, kteří se podrobili šetření bylo celkem 36, z toho 20 (56 %) bylo ženského pohlaví. Studentští respondenti byli ve věku od 19 do 28 let a věkový průměr činil 22,8 let. Věkový průměr mužů byl 23,4 let a průměr věku u žen činil 22,3 let.

Ze všech dotazovaných studentů 80,6 %, což je 11 mužů a 18 žen, kteří bydlí během studia na studentských kolejkách, 8,3 % je ubytováno na privátě a 11,1 % žije v průběhu studia v místě trvalého bydliště.

Tabulka 6. Charakteristika podsouboru studentů podle pohlaví a věku

Charakteristika podsouboru studentů podle pohlaví a věku					
	Četnost (n)	Průměr věku (v letech)	Medián (v letech)	Minimum (v letech)	Maximum (v letech)
Muži	16	23,4	23	20	28
Ženy	20	22,3	23	19	26

Tabulka 7. Charakteristika podsouboru studentů podle ubytování během studia

Charakteristika podsouboru studentů podle ubytování během studia							
	n	Studentské koleje		Privát		Místo trvalého bydliště	
		n	%	n	%	n	%
Celkový počet	36	29	80,6	3	8,3	4	11,1
Muži	16	11	68,7	2	12,5	3	18,8
Ženy	20	18	90	1	5	1	5

4.3 Charakteristika dotazníku

Pro výzkumné šetření byl použitý standardizovaný dotazník *Postoj občanů k plýtvání potravinami*. (Kubatová & Červenka, 2014). Tento dotazník byl v roce 2014 vytvořen pro výzkumné šetření vedené Centrem pro výzkum veřejného mínění (CVVM), Sociologickým ústavem AV ČR. Výzkum byl proveden na reprezentativním vzorku české populace 1027 respondentů, ve věku nad 15 let. Metodou sběru dat byl osobní rozhovor tazatele s respondentem.

Dotazníkové šetření bylo provedeno použitím totožných otázek z výzkumu uskutečněného přes CVVM v roce 2014. Dotazník je tvořen 5 otázkami týkajícími se názorů respondentů na velikost problému plýtvání potravinami. Zjišťuje názor, zda je podle nich vyhazování jídla finančně nevýhodné, či neekologické a zda vyhazování potravin považují jako společensky přijatelné, či nikoli. Poslední otázka se vztahuje k míře souhlasu s tvrzením, že jíst potraviny s prošlým datem spotřeby je zdravotně nebezpečné.

Původní dotazník byl doplněn o rozšiřující otázky, které se týkaly pohlaví a věku respondentů. Dále u seniorů byla zjišťována velikost místa bydliště, stupeň nejvyššího dosaženého vzdělání a aktuální stav zaměstnání. U studentů dotazník obsahoval kromě otázky na pohlaví a věk, také otázku vztahující se k ubytování během studia. Další otázky byly pro obě skupiny stejné a byly převzaty z výzkumu CVVM z roku 2014.

Jednalo se o zcela anonymní anketu a předpokládaný čas pro vyplnění byl 5–10 minut.

4.4 Statistické zpracování dat

Data získaná během šetření byly následně zpracované do tabulek v programu Microsoft Excel, kde ke každé odpovědi bylo přiřazeno bodové hodnocení. Pro každý sledovaný parametr byly vypočítány základní statistické veličiny (aritmetický průměr, minimum, maximum a medián). Normalita rozložení hodnot byla posouzena Kolmogorov-Smirnov testem. Rozdíly mezi sledovanými parametry byly hodnoceny Chí kvadrátem. Hladinu významnosti α jsme stanovili na úrovni 0,05. Ke statistickému zpracování výsledků byl použitý počítačový program firmy StatSoft CR s r.o. STATISTICA (softwarový systém pro analýzu dat), verze 12.0.

5 VÝSLEDKY A DISKUZE

V první otázce respondenti měli určit, které z nabízených tvrzení je jim nejbližší. Názor, že *plýtvání potravinami není celospolečenský problém*, vybral pouze jeden senior.

Plýtvat potravinami správné není, ale mám za to, že tu jsou akutnější problémy, které je potřeba řešit, toto tvrzení zvolila jedna třetina seniorů (34 %), ale jen 13,9 % studentů.

Až 72,7 % všech respondentů (63,3 % seniorů a 80,6 % studentů) souhlasilo s názorem, že *plýtvání potravinami je velký problém a je dobře, že se o něm začíná mluvit*. Pouze dva dotázaní studenti neměli utvořený názor k této tématice.

Mezi názory studentů a seniorů u této otázky nebyl prokázán statisticky významný rozdíl.

U genderového rozdělení respondentů nebyl prokázán žádný statisticky významný rozdíl v jejich odpovědích.

Tabulka 8. Porovnání názorů studentů a seniorů na významnost problému plýtvání potravinami.

Otázka 1: Uved'te, prosím, který z těchto názorů je vám nejbližší.						
	n	odp. 1	odp. 2	odp. 3	odp. 4	Chí–kvadrát p
senioři	30	1	10	19	0	6,256 0,100
studenti	36	0	5	29	2	
senioři – muži	15	1	3	11	0	3,074 0,215
senioři – ženy	15	0	7	8	0	
studenti – muži	16	0	3	12	1	0,625 0,731
studenti – ženy	20	0	2	17	1	

Vysvětlivky:

- odp. 1: *plýtvání potravinami není celospolečenský problém*
- odp. 2: *plýtvat potravinami správné není, ale mám za to, že tu jsou akutnější problémy, které je potřeba řešit.*
- odp. 3: *plýtvání potravinami považuji za velký problém a je velmi dobře, že se o něm začíná mluvit*
- odp. 4: *nevím*

Při srovnání výsledků z roku 2014 a 2018 ohledně výzkumné otázky týkající se významnosti problému plýtvání potravinami byl zjištěn statisticky významný rozdíl. V roce 2014 téměř polovina respondentů (45 %) zastávala názor, že plýtvání potravinami je velký problém a je potřeba jej řešit a jako druhá nejčastější odpověď (44 %) byla, že plýtvání potravinami správné není, ale jsou také akutnější problémy, na které je potřeba se zaměřit. V roce 2018 se postoj občanů změnil natolik, že až 72,7 % respondentů má pocit, že problém týkající se plýtvání potravinami je závažný a je dobře, že se o něm mluví.

Tabulka 9. Porovnání názorů občanů týkající se významnosti problému plýtvání potravinami v roce 2014 a 2018

Otázka 1: Uveďte, prosím, který z těchto názorů je vám nejbližší.						
	N	odp. 1 (%)	odp. 2 (%)	odp. 3 (%)	odp. 4 (%)	Chí-kvadrát <i>p</i>
Výzkum 2014	1027	8,9	44	45	2	67,398
Výzkum 2018	66	1,5	22,7	72,7	3	<0,001

Vysvětlivky:

- odp. 1: *plýtvání potravinami není celospolečenský problém*
- odp. 2: *plýtvat potravinami správné není, ale mám za to, že tu jsou akutnější problémy, které je potřeba řešit.*
- odp. 3: *plýtvání potravinami považuji za velký problém a je velmi dobře, že se o něm začíná mluvit*
- odp. 4: *nevím*

Problém týkající se plýtvání potravinami je na celospolečenské úrovni a je dobře, že si to lidé začínají uvědomovat a tuto nesnáz řešit. Podle Organizace pro výživu a zemědělství (FAO) se na celém světě vyhodí tolik jídla, kolik by dokázalo nasytit téměř čtyřnásobek všech hladovějících lidí.

Dalším celospolečenským problémem je to, že na světě stále roste počet obyvatel, což znamená, že do roku 2050 bude na světě trojnásobek počtu lidí než před sto lety a je otázkou, zda je všechny dokáže naše planeta uživit. Proto je důležité, aby už dnes každý jedinec činil správná rozhodnutí týkající se výroby a spotřeby potravin, které mají vliv na další faktory jako je životní prostředí, voda, půda, živiny, energie a jiné. (Destrée, 2016)

Druhá otázka se týkala finanční nevýhodnosti jako následek plýtvání potravinami. S názorem, že *plýtvání potravinami je finančně nevýhodné* rozhodně souhlasilo až 90 % seniorů a o trochu méně (78 %) studentů. Dále s názorem spíše souhlasilo 3 % seniorů a 19 % studentů. Pouze 10 % všech respondentů vyhazování jídla nepovažovalo za finančně nevýhodné. Rozdíly mezi názory seniorů a studentů u této otázky nejsou statisticky významné.

U genderového rozdělení respondentů nebyl prokázán žádný statisticky významný rozdíl v jejich odpovědích.

Tabulka 10. Postoj studentů a seniorů do jaké míry souhlasí s tvrzením: Vyhazovat jídlo je finančně nevýhodné.

Otázka 2: Uveďte, do jaké míry souhlasíte s následujícím tvrzením: <i>Vyhazovat jídlo je finančně nevýhodné.</i>							
	n	rozhodně souhlasím	spíše souhlasím	spíše nesouhlasím	rozhodně nesouhlasím	nevím	Chí-kvadrát p
senioři	30	27	1	1	1	0	5,014 0,171
studenti	36	28	7	1	0	0	
senioři – muži	15	13	0	1	1	0	3,037 0,386
senioři – ženy	15	14	1	0	0	0	
studenti – muži	16	14	2	0	0	0	1,864 0,394
studenti – ženy	20	14	5	1	0	0	

Při srovnání výsledků z roku 2014 a 2018 ohledně výzkumného tvrzení, že vyhazovat jídlo je finančně nevýhodné, byl zjištěn statisticky významný rozdíl. Z šetření z roku 2018 vyplývá, že zhruba o 10 % víc občanů rozhodně souhlasí s tvrzením, že plýtvat potravinami není ekonomicky výhodné.

Tabulka 11. Porovnání postojů občanů, do jaké míry souhlasí s tvrzením: Vyhazovat jídlo je finančně nevýhodné, ve výzkumu z roku 2014 a 2018.

Otázka 2: Uveďte, do jaké míry souhlasíte s následujícím tvrzením: <i>Vyhazovat jídlo je finančně nevýhodné.</i>							
	N	Rozhodně souhlasím (%)	Spíše souhlasím (%)	Spíše nesouhlasím (%)	Rozhodně nesouhlasím (%)	Nevím (%)	Chí-kvadrát p
Výzkum 2014	1027	73	22	3	1	1	9.529 0,049
Výzkum 2018	66	83,3	12,1	3	1,5	0	

Třetí výzkumná otázka se týkala postojů občanů k míře souhlasu s tvrzením, že plýtvat jídlem je neekologické. Zhruba 93 % všech respondentů s tímto tvrzením souhlasí, pouze 6 % respondentů tento problém za neekologický nepovažuje. 1 % respondentů neví.

U genderového rozdělení seniorů nebyl prokázán žádný statisticky významný rozdíl v jejich odpovědích.

U studentů, u této otázky, byl zjištěn statisticky významný rozdíl mezi odpověďmi u mužů a žen. Studentky s názorem, že plýtvání potravinami je neekologické rozhodně souhlasí až v 70 %, kdežto u studentů mužského pohlaví s názorem rozhodně souhlasí 43,8 % a spíše souhlasí 56,3 %.

Tabulka 12. Postoj studentů a seniorů do jaké míry souhlasí s tvrzením: Vyhazovat jídlo je neekologické.

Otázka 3: Uved'te, do jaké míry souhlasíte s následujícím tvrzením: Vyhazovat jídlo je neekologické.							
	n	Rozhodně souhlasím	Spíše souhlasím	Spíše nesouhlasím	Rozhodně nesouhlasím	Nevím	Chí-kvadrát p
senioři	30	20	8	0	2	0	5,322 0,256
studenti	36	21	12	2	0	1	
senioři – muži	15	8	6	0	1	0	2,800 0,247
senioři – ženy	15	12	2	0	1	0	
studenti – muži	16	7	9	0	0	0	7,988 0,046
studenti – ženy	20	14	3	2	0	1	

Při srovnání výsledků z roku 2014 a 2018 ohledně výzkumného tvrzení, že vyhazovat jídlo je neekologické, byl zjištěn statisticky významný rozdíl. Z šetření z roku 2018 vyplývá, že zhruba o 20 % víc občanů rozhodně souhlasí s tvrzením, že plýtvat potravinami není ekologické.

Tabulka 13. Porovnání postoje občanů, do jaké míry souhlasí s tvrzením: Vyhazovat jídlo je neekologické, ve výzkumu z roku 2014 a 2018.

Otázka 3: Uved'te, do jaké míry souhlasíte s následujícím tvrzením: <i>Vyhazovat jídlo je neekologické.</i>							
	N	Rozhodně souhlasím (%)	Spíše souhlasím (%)	Spíše nesouhlasím (%)	Rozhodně nesouhlasím (%)	Nevím (%)	Chí-kvadrát p
Výzkum 2014	1027	41	34	15	3	7	74.807 <0,001
Výzkum 2018	66	62,1	30,3	3	3	1,5	

V roce 2017 Centrum pro výzkum veřejného mínění ve výzkumném šetření *Spotřeba a plýtvání potravinami jako sociální problém* se mezi jinými zajímalo jaké jsou nejdůležitější důvody, proč snížit množství plýtvání potravinami. U české populace bylo zjištěno, že nejčastější příčinou pro omezení plýtvání jídlem jsou hlavně osobní výhody a až na druhém místě jsou přínosy celospolečenského a ekologického typu. Z výzkumu vyplývá, že si občané nejvíce uvědomují následky plýtvání potravinami, jako finanční a časovou ztrátu. Velká část populace také vnímá vyhazování jídla jako něco neekologického a neetického vůči lidem trpícím hladem. Nejmenší část dotázaných si myslí, že změnou vlastního chování může nějakým způsobem ovlivnit společnost. (Pilecká, 2017)

U otázky týkající se postoje seniorů a studentů ke *společenské přijatelnosti vyhazování jídla* byl zjištěn statisticky významný rozdíl.

Na otázku, zda je *společensky přijatelné vyhazování potravin* odpovědělo, že přijatelné není 100 % z dotazovaných seniorů, z toho 83 % odpovědělo, že je rozhodně nepřijatelné a 17 % spíše nepřijatelné.

Studentům se vyhazování jídla zdá společensky rozhodně nepřijatelné ve 44 % a spíše nepřijatelné ve 42 % dotazovaných. 11 % z dotázaných studentů považuje vyhazování potravin za spíše společensky přijatelné a 3 % za rozhodně přijatelné.

U genderového rozdělení respondentů nebyl prokázán žádný statisticky významný rozdíl v jejich odpovědích.

Tabulka 14. Postoj seniorů a studentů k otázce: Vyhazovat jídlo považujete za společensky přijatelné, nebo nepřijatelné?

Otázka 4: Považujete za společensky přijatelné, nebo nepřijatelné vyhazovat jídlo?							
	n	Rozhodně přijatelné	Spíše přijatelné	Spíše nepřijatelné	Rozhodně nepřijatelné	Nevím	Chí-kvadrát p
senioři	30	0	0	5	25	0	11,525 0,001
studenti	36	1	4	15	16	0	
senioři – muži	15	0	0	2	13	0	0,240 0,624
senioři – ženy	15	0	0	3	12	0	
studenti-muži	16	0	1	7	8	0	1,643 0,650
studenti-ženy	20	1	3	8	8	0	

Při srovnání výsledků z roku 2014 a 2018 ohledně výzkumné otázky o společenské přijatelnosti plýtvání potravinami byl zjištěn statisticky významný rozdíl. Z výzkumu z roku 2014 vyplývá, že aktuálně o 16,6 % více občanů usuzuje, že vyhazování jídla je společensky nepřijatelné a o 12,4 % respondentů méně považuje plýtvání jídlem za přijatelné.

Tabulka 15. Porovnání výzkumů z roku 2014 a 2018 ke společenské přijatelnosti plýtvání potravinami.

Otázka 4: Považujete za společensky přijatelné, nebo nepřijatelné vyhazovat jídlo?							
	n	Rozhodně přijatelné (%)	Spíše přijatelné (%)	Spíše nepřijatelné (%)	Rozhodně nepřijatelné (%)	Nevím (%)	Chí-kvadrát p
Výzkum 2014	1027	3	18	46	30	3	49,774 <0,001
Výzkum 2018	66	1,5	6,1	30,3	62,1	0	

Již ve výzkumu z roku 2014 při zaměření na sociodemografické údaje bylo zjištěno, že plýtvání potravinami je pro seniory oproti populaci věku nižšího častěji označováno za rozhodně nepřijatelné. U osob mladších, ve věku do 29 let, častěji padla odpověď, že vyhazovat jídlo je spíše přijatelné. (Kubatová & Červenka, 2014)

Podle výzkumu České spořitelny (2017) nejvíce jídla vyplývají mladí, až 20 % všech nakoupených potravin. Osoby starší 55 let (v 38 %) tvrdí, že nakupují pouze tolik potravin, kolik dokážou sníst, než se jídlo zkazí.

Dle mého názoru si senioři uvědomují, že mají menší příjem, než měli v době, kdy pracovali, a proto jim připadá plýtvat potravinami jako nepřijatelné a více si váží toho co mají.

U poslední otázky týkající se názoru na konzumaci potravin s prošlým datem spotřeby nebyl zjištěn statisticky významný rozdíl mezi odpověďmi studentů a seniorů.

Poslední otázka se týkala *názoru populace na konzumaci potravin s prošlým datem spotřeby*. Téměř dvě třetiny seniorů (64 %) si myslí, že jíst potraviny s prošlým datem spotřeby je zdravotně nebezpečné, 33 % seniorů s tímto tvrzením nesouhlasí a 3 % dotazovaných seniorů neví.

Polovina dotazovaných studentů souhlasila s tvrzením, že jíst prošlé potraviny je zdravotně nebezpečné. Druhá polovina měla opačný názor, z toho nejvíc studentů (až 44 %) spíše nesouhlasí s tímto tvrzením.

U genderového rozdělení respondentů nebyl prokázán žádný statisticky významný rozdíl v jejich odpovědích.

Tabulka 16. Postoj seniorů a studentů k míře souhlasu s tvrzením, že jíst potraviny s prošlým datem spotřeby je zdravotně nebezpečné.

Otázka 5: Uveďte, do jaké míry souhlasíte s následujícím tvrzením: <i>Jíst potraviny s prošlým datem spotřeby je zdravotně nebezpečné.</i>							
	n	rozhodně souhlasím	spíše souhlasím	spíše nesouhlasím	rozhodně nesouhlasím	nevím	Chí-kvadrát p
senioři	30	9	10	6	4	1	6,014 0,198
studenti	36	7	11	16	2	0	
senioři – muži	15	6	4	1	3	1	6,067 0,194
senioři – ženy	15	3	6	5	1	0	
studenti – muži	16	6	5	5	0	0	7,561 0,056
studenti – ženy	20	1	6	11	2	0	

Při srovnání výsledků z roku 2014 a 2018 ohledně výzkumné otázky o konzumaci potravin s prošlým datem spotřeby, nebyl zjištěn statisticky významný rozdíl.

Tabulka 17. Porovnání výzkumů z roku 2014 a 2018 u otázky týkající se míry souhlasu s tvrzením, že konzumace potravin s prošlým datem spotřeby je zdravotně nebezpečná.

Otázka 5: Uveďte, do jaké míry souhlasíte s následujícím tvrzením: <i>Jíst potraviny s prošlým datem spotřeby je zdravotně nebezpečné.</i>							
	N	Rozhodně souhlasím (%)	Spíše souhlasím (%)	Spíše nesouhlasím (%)	Rozhodně nesouhlasím (%)	Nevím (%)	Chi-kvadrát p
Výzkum 2014	1027	28	40	23	6	3	8,413 0,078
Výzkum 2018	66	24,2	31,8	33,3	9,1	1,5	

Podle potravinářské komory ČR, by se plýtvání potravinami dalo omezit, kdyby se změnilo značení trvanlivosti na obalech. Aktuálně se potraviny, které rychle podléhají zkáze označuje jako „spotřebujte do...“. Takové potraviny po uplynutí své doby použitelnosti mohou být zdraví škodlivé, ačkoliv ředitel Potravinářské komory ČR Miroslav Koberna tvrdí, že *díky stále vyspělejší technologii, zejména v oblasti mikrobiologie, se mohou mnohé mlékařenské produkty, například jogurty, bez problémů po uplynutí data na obalu konzumovat. A v případě zrajících sýrů je dokonce jejich delší skladování i žádoucí, protože v ledniče ještě více dozrají.*

Druhým označením data spotřeby potravin je „minimální trvanlivost do...“. Toto označení je na potravinách, které se rychle nekazí a pokud jsou správně skladovány, tak jsou stále bezpečně konzumovatelné, což ale mnoho spotřebitelů neví a z obav o své zdraví potraviny raději vyhodí. (Havel, 2018)

6 ZÁVĚRY

Cílem výzkumu bylo zjistit jaký je postoj vybraného vzorku české populace k plýtvání potravinami, jako celospolečenskému problému. Pro výzkumné účely jsem si stanovila tři dílčí cíle, které jsou založeny na postojích seniorů a studentů, mužů a žen k plýtvání jídlem v roce 2018 a jejich srovnání s výzkumem z roku 2014.

Statisticky významné rozdíly v názorech mezi seniory a studenty byly zaznamenány pouze u otázky týkající se společenské přijatelnosti vyhazování potravin. Seniori se nejvíce přiklání k postoji, že plýtvat jídlem je rozhodně nepřijatelné a nikdo z dotázaných seniorů nevedl, že vyhazovat jídlo je přijatelné. U studentů byly odpovědi téměř napůl rozděleny mezi možnostmi jako spíše a rozhodně přijatelné je vyhazování potravin. Bylo také pár studentů, kteří plýtvání jídlem považují za přijatelné.

Dalším dílčím cílem bylo zjistit, zda jsou nějaké genderové rozdíly v postojích týkajících se plýtvání potravinami. Statisticky významný rozdíl v mém výzkumném šetření mezi odpověďmi mužů a žen byl zjištěn u studentů u výzkumné otázky týkající se ekologičnosti plýtvání jídlem. Studentky s názorem, že plýtvání potravinami je neekologické zejména rozhodně souhlasily a studenti nejčastěji volili odpověď, že s tímto názorem spíše souhlasí, druhou nejčastější odpovědí pak bylo, že s názorem rozhodně souhlasí.

Při porovnání výzkumu z roku 2014 a mého výzkumu z roku 2018 založeného na totožných otázkách týkajících se postojů občanů k plýtvání potravinami byly zjištěny statisticky významné rozdíly u otázky, týkající se významnosti problému souvisejícího s plýtváním potravinami. V roce 2014 názory občanů byly rozděleny zejména na přesvědčení, že plýtvání jídlem je velký problém a je potřeba s tím něco dělat a druhým pohledem na plýtvání bylo, že to není správné, avšak jsou i důležitější věci, které je potřeba řešit. Z mém výzkumu z roku 2018 je patrné, že nejvíce respondentů (téměř 3/4) považuje plýtvání potravinami za velký problém.

Další výzkumnou otázkou, u které byl zaznamenám statisticky významný rozdíl mezi výzkumem z roku 2014 a 2018 je ohledně finanční výhodnosti spojené s vyhazováním jídla. Z výzkumného šetření z roku 2018 vyplývá, že zhruba o 10 % více občanů než v roce 2014 rozhodně souhlasí s tvrzením, že plýtvat potravinami není finančně výhodné.

U výzkumné otázky ohledně plýtvání potravinami, jako něco neekologického byl také zaznamenám statisticky významný rozdíl mezi výsledky výzkumů z roku 2014 a 2018.

Z šetření z roku 2018 je zřejmé, že téměř o 20 % více občanů než v roce 2014 uvedlo, že rozhodně souhlasí s názorem: *plýtvat jídlem je neekologické*.

Statistická významnost mezi názory občanů ve výzkumném šetření v roce 2014 a 2018 byla zaznamenána také u otázky spojené se společenskou přijatelností plýtvání potravinami. V mém výzkumu zhruba o 1/6 více občanů považuje vyhazování jídla za společensky nepřijatelné a zároveň o 1/8 méně respondentů usuzuje, že plýtvat jídlem je přijatelné.

U poslední otázky zaměřené na postoj respondentů ke konzumaci potravin s prošlou lhůtou trvanlivostí nebyla zjištěna statistická významnost mezi odpověďmi z roku 2014 a 2018.

7 SOUHRN

Potraviny jsou součástí našeho každodenního života. Jídlo je důležité pro naše zdraví a fyzickou i psychickou pohodu. Naše strava může být složená z rostlinných a živočišných zdrojů, které nám dodávají energii a potřebné živiny k správnému fungování těla, proto by měla být dostatečně vyvážená. Bohužel je na světě příliš velký počet těch, kteří mají buď velké množství potravy a velký počet přebytkového jídla, které nezvládnou spotřebovat, nebo naopak jsou takoví, kteří každý den jídlo postrádají.

Problematika plýtvání potravinami je v dnešní době velmi závažná. A paradoxně nejvíce se projevuje téměř u každého z nás v domácnosti. Velké množství ovoce a zeleniny také přijde nazmar kvůli přísným nárokům na velikost a tvar suroviny. Zemědělec proto vysadí větší počet sazenic, než na jaký je domluvený s odběratelem, aby na podzim sklídl dostatečné množství esteticky vhodné potraviny. Suroviny, které nesplňují všechny standardy nejčastěji zůstanou ležet na poli nebo v lepším případě poslouží jako obživa hospodářským zvířatům.

Zmiňované plýtvání potravinami nese s sebou řadu negativních následků, které se projevují jako finanční ztráta či sociální nespravedlnost vůči hladovějícím lidem, ale také znamená újmu na životním prostředí. S vyhazováním potravin, plýtváme rovněž s cennými přírodními zdroji, jako jsou: voda, půda, energie, ale i vynaloženou lidskou prací. Navíc vyvezením nespotřebovaných potravin na skládky nepříznivě ovlivňujeme klima vypouštěním skleníkových plynů do ovzduší.

Je mnoho možností, jak omezit plýtvání jídlem. Avšak k čemu může přispět každý z nás, je dobře si nákupy naplánovat a snažit se zakoupené jídlo včas zpracovat. Dalším důležitým aspektem je správný způsob skladování a sledování doby trvanlivosti potraviny. Pokud ale již dojde ke zkažení potraviny, je dobré ji nechat zkompostovat, čímž získáme pro půdu velmi úrodné živiny. Jiným řešením pro zmírnění plýtvání je, že při přebytku jídla využijeme možnosti darování. Existují totiž potravinové banky, které přijímají, kontrolují, skladují a dále předávají potraviny charitativním organizacím.

Ve zpracovaném výzkumu je patrné, že názory na plýtvání potravinami různých věkových kategorií jsou rozdílné. Osoby staršího věku oproti mladší generaci častěji pokládají plýtvání potravinami, z hlediska statistické významnosti, jako něco nepřijatelného.

Rozdíly v názorech se vyskytly i v genderovém dělení respondentů, konkrétně u studentů. Ženy častěji považují plýtvání jídlem jako (rozhodně) neekologické jednání oproti mužům, kteří z větší procentuální části tento názor nesdílí.

Z výzkumu vyplývá, že za poslední čtyři léta došlo ke změnám a stále více české populace považuje plýtvání jídlem za velký globální problém. Rovněž je větší počet těch, kteří ve vyhazování jídla vidí i finanční ztrátu. Lidé si také častěji uvědomují, že mrhání jídlem je neekologické a nepřijatelné, jelikož počet populace na světě stále roste, ale plocha pro pěstování potravin se nezvětšuje ani není konstantní, naopak jí spíše ubývá.

8 SUMMARY

Food is an integral part of our everyday life. It is important for our health and physical and mental well-being. Our diet can consist of plant-based and animal-based products, which provide our bodies with the energy and nutrients necessary for its proper functioning, and thus it should be balanced. Unfortunately, there are too many people in the world who have a large amount of food or even surplus food, which they cannot consume, and, on the contrary, there are also people who do not have enough food.

Nowadays, food waste is a very serious issue. Paradoxically, it is mostly manifested in almost all our households. Large amounts of fruits and vegetables are also wasted due to their irregular shape or size. The farmers often grow a greater number of crops than agreed with the buyer in order to harvest enough of the regular produce in the autumn. The rest of the crop, which does not meet all the standards, will most likely remain in the field or, at best, will be fed to livestock.

Food waste has many negative consequences, like financial loss or social injustice to the starving people, but it also causes environmental damage. By wasting food, we also waste valuable natural resources, such as water, soil, energy, and human labour. In addition, the disposal of unused food to landfills adversely affects the climate by releasing greenhouse gases into the air.

There are many ways to reduce food waste. Each of us can contribute, for example by planning our shopping ahead and consuming the purchased food in time. Another important aspect is the suitable storage of food and monitoring its shelf life. However, if the food is already spoiled, we should compost it, which produces nutrients for the soil. Another way to fight food waste is donating the surplus food. There are food banks that accept, control, store food and provide it to charities.

The results of the research presented in this thesis clearly show that different age groups vary in their opinions on food waste. In terms of statistical significance, older people, compared to the younger generation, are more likely to consider food waste to be unacceptable.

The opinions are also varied based on the gender of the respondent, mostly among the students. Women are more likely to consider food waste as (definitely) non-ecological behaviour, whereas a large percentage of men does not share this opinion. The research shows that there have been certain changes in the last four years, and growing numbers of the Czech population consider food waste a big global problem.

There is also a greater number of people who recognize the aspect of financial loss in food waste. People are also more likely to realize that wasting food is non-ecological and unacceptable, as the population of the world is steadily increasing and the area for growing food is slowly decreasing rather than growing or remaining constant.

9 REFERENČNÍ SEZNAM

- Adámková, A. (2017). Jak zabránit plýtvání potravinami? Retail News, 7(1-2), 60–61. Retrieved 16. 10. 2018 from World Wide Web: <http://archiv.press21.cz/retailnews/2017/12/html5/index.html?&pn=61&locale=CSY>.
- Česká bioplynová asociace. (2015). Biopaliva druhé generace vycházejí také z produktů BPS. Retrieved 16. 11. 2018 from World Wide Web: <http://www.czba.cz/aktuality/biopaliva-druhe-generace-vychazeji-take-z-produktu-bps.html>
- Česká spořitelna. (2017). Češi a jídlo: nejvíce plýtvají mladí. Retrieved 8. 11. 2018 from World Wide Web: <https://www.csas.cz/cs/blog/clanky/cesi-a-jidlo-nejvice-plytvaji-mladi>
- Destrée, A. (2016). Menu pro změnu – Proč záleží na zodpovědné spotřebě potravin. Praha: Glopolis.
- Destrée, A., & Čajková, T. (2016). Jak naše talíře otáčí světem. Praha: Glopolis.
- Duffková, J., Urban, L., & Dubský, J. (2008). Sociologie životního stylu. Plzeň: Aleš Čeněk.
- EkoBonus. (2011). Jak fungují bioplynové stanice? Ukázkový příklad zajímavého řešení z Třeboně. Retrieved 13. 11. 2018 from World Wide Web: <https://www.ekobonus.cz/jak-funguji-bioplynovy-stance-ukazkovy-priklad-zajimaveho-reseni-z-trebone>
- European Parliament. (2017). Food waste: the problem in the EU in numbers. Retrieved 20. 4. 2018 from World Wide Web: <http://www.europarl.europa.eu/news/en/headlines/society/food-waste-the-problem-in-the-eu-in-numbers-infographic>.
- European Parliament. (2012). Water: why we should care. Retrieved 26. 9. 2018 from World Wide Web: <http://www.europarl.europa.eu/news/en/headlines/society/water-why-we-should-care>.
- FAO. (2018). Help eliminate hunger, food insecurity and malnutrition. Retrieved 17. 10. 2018 from World Wide Web: <http://www.fao.org/about/what-we-do/so1/>.
- Fořt, P. (2001). Co (ještě) nevíte o výživě (i ve sportu). Pardubice: Ivan Rudzinskyj.

- Gosling, T. (2018). Nový zákon: Plýtvání jídlem musí skončit. Česká pozice. Lidovky.cz Retrieved 10. 8. 2018 from World Wide Web: http://ceskapozice.lidovky.cz/novy-zakon-plytvani-jidlem-musi-skoncit-ffg-/tema.aspx?c=A180518_094322_pozice-tema_houd.
- Gustavsson, J., Cederberg Ch., Sonesson, U., Otterdijk, R. □ Meybeck, A. (2011). Global food losses and food waste: extent, causes and prevention. Rome. Study conducted for the International Congress.
- Havel, P. (2018). Potraviny se dají jíst mnohem déle, než uvádí datum. Retrieved 8. 11. 2018 from World Wide Web: <https://www.vitalia.cz/clanky/potraviny-se-daji-jist-mnohem-dele-nez-uvadi-datum/>.
- Hřivnová, M. (2010). Stěžejní aspekty výchovy ke zdraví. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci.
- Informační centrum OSN v Praze a Glopolis. (2013). Plýtvání jídlem jako ekonomický, sociální i environmentální problém. Retrieved 19. 10. 2018 from World Wide Web: <http://glopolis.org/wp-content/uploads/soubory/media-brief-plytvani-potravinami.pdf>
- Jandourek, J. (2001). Sociologický slovník. Praha: Portál.
- Kajánková, K. (2018). Potravinové odpady zdrojem. Retrieved 12. 10. 2018 from World Wide Web: <https://zajimej.se/potravinove-odpady-zdrojem/>.
- Kopecký, M. (2012). Úvod do výchovy ke zdraví a zdravému životnímu stylu. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci.
- Kozáková, D. (2017). Plýtvání potravinami ve Švédsku a České republice. Retrieved 28. 7. 2018 from World Wide Web: <http://www.zelenezpravy.cz/plytvani-potravinami-ve-svedsku-a-ceske-republice/>
- Kubatová, M., & Červenka, J. (2014). Postoj občanů k plýtvání potravinami – duben 2014. Retrieved 30. 7. 2018 from World Wide Web: https://cvvm.soc.cas.cz/media/com_form2content/documents/c2/a1762/f9/or140529a.pdf
- Love food hate waste. (2018). Love cheese? Read this. Retrieved 27. 10. 2018 from World Wide Web: <https://www.lovefoodhatewaste.com/article/love-cheese-read>.
- Moje TESCO. (2018). Boj proti plýtvání potravinami. Retrieved 15. 11. 2018 from World Wide Web: <https://mojetesco.cz/boj-proti-plytvani-potravinami/>
- Menu pro změnu. (n.d.-a). Plýtvámé svou budoucností? Retrieved 9. 8. 2018 from World Wide Web: <https://www.eatresponsibly.eu/cs/i-learn/wasting-our-future/>.

- Menu pro změnu. (n.d.-b). Proč jíst zodpovědně? Retrieved 15. 11. 2018 from World Wide Web: <https://www.eatresponsibly.eu/cs/about-us/#places>
- OSN. (2015). V roce 2050 bude žít na planetě 9,7 miliardy lidí. Retrieved 14. 9. 2018 from World Wide Web: <http://www.osn.cz/osn-v-roce-2050-bude-podle-odhadu-na-planete-97-miliardy-lidi-nejvetsi-narust-se-ocekava-v-rozvojovych-oblastech-zejmena-v-africe/>.
- Penny Market. (n.d.). Konec plýtvání. Retrieved 16. 11. 2018 from World Wide Web: <https://www.penny.cz/penny-corner/Konecplytvani>
- Petrásek, R. (2004). Co dělat, abychom žili zdravě. Praha: Vyšehrad.
- Pietroni, P. (1996). Alternativní péče o zdraví. Praha: Cesty.
- Pilecká, J. (2017). Spotřeba a plýtvání potravinami jako sociální problém – červen 2017. Retrieved 17. 10. 2018 from World Wide Web: https://cvvm.soc.cas.cz/media/com_form2content/documents/c2/a4388/f9/OR170808a.pdf
- Pokorná, A. (2018). Co skrývá pyramida potravinového odpadu? Retrieved 11. 11. 2018 from World Wide Web: <https://zachranjidlo.cz/4304/pyramida-odpadu-ukazuje-jak-dobri-zachranari-jste/>
- Potravinářská komora České republiky. (2012). Programy prevence vzniku odpadů. Retrieved 11. 11. 2018 from World Wide Web: <http://www.foodnet.cz/polozka/?id=37198>
- Priefer, C., Jörissen, J., & Bräutigam, K.-R. (2013). Technologické možnosti, jak nasýtit 10 miliard lidí – Možnosti snížení plýtvání potravinami. Evropský Parlament. <https://doi.org/10.2861/64065>.
- Riches, G. (1986). Food Bank and the Welfare Crisis. Ottawa: Love Printing Services Ltd.
- RSJ Foundation. (n.d.). Zdravý životní styl. Retrieved 18. 11. 2018 from World Wide Web: <https://www.rsj.com/foundation/nadacni-projekty/zdravy-zivotni-styl-20152017#>
- St. Mary's Food Bank. (2018). Filling hungry stomachs for 50 years! A hungry, young mother. A man with a mission. And a new goal. Retrieved 30. 10. 2018 from World Wide Web: <https://www.firstfoodbank.org/about>.
- Strejcová, A. (2018). Novela zákona přinese změnu k lepšímu. Potravinové banky ale potřebují posily. Retrieved 8. 11. 2018 from World Wide Web:

- <https://zachranjidlo.cz/3450/novela-zakona-prinese-zmenu-k-lepsimu-potravinove-banky-potrebuji-posily/>.
- Stuart, T. (2009). Waste: uncovering the global food scandal. New York: WW Norton & Company.
- Třídění odpadu.cz. (n.d.). Potravinový odpad. O nesnědených zbytcích jídla. Retrieved 20. 11. 2018 from World Wide Web:
<https://www.trideniodpadu.cz/potravinarsky-odpad>.
- Vacková, K. (2015). Co je to zdravý životní styl? Retrieved 11. 11. 2018 from World Wide Web: <https://www.vitalia.cz/clanky/co-je-to-zdravy-zivotni-styl/>
- Zimová, M. (2017). Rizika nakládání s potravinovým odpadem. Retrieved 26. 9. 2018 from World Wide Web:
http://www.szu.cz/uploads/documents/chzp/odpad/zimova_szu_2017.pdf
- Zvírotský, M. (2014). Zdravý životní styl. Praha: Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta.
- Zachraň jídlo. (2015). Křivá polévka. Retrieved 30. 10. 2018 from World Wide Web:
https://zachranjidlo.cz/wp-content/uploads/zachranjidlo_krivapolevka-brozura_preview61.pdf
- Zachraň jídlo. (n.d.-a). Kde se plýtvá. Retrieved 13. 4. 2018 from World Wide Web:
<https://zachranjidlo.cz/kde-se-plytva/>
- Zachraň jídlo. (n.d.-b). Kolik se plýtvá. Retrieved 13. 4. 2018 from World Wide Web:
<https://zachranjidlo.cz/kolik-se-plytva/>
- Zachraň jídlo. (n.d.-c). Hostina pro tisíc. Retrieved 8. 11. 2018 from World Wide Web:
<https://zachranjidlo.cz/hostina-pro-tisic/>
- Zachraň jídlo. (n.d.-d). Jsem připraven. Retrieved 8. 11. 2018 from World Wide Web:
<http://jsempripraven.cz/>
- Zachraň jídlo. (n.d.-e). Paběrkování. Retrieved 8. 11. 2018 from World Wide Web:
<https://zachranjidlo.cz/paberkovani/>

10 PŘÍLOHY

Příloha 1. Dotazník přístup občanů k nakládání s potravinami pro seniory.

Příloha 2. Dotazník přístup občanů k nakládání s potravinami pro studenty.

Příloha č. 1

Přístup občanů k nakládání s potravinami

Vážení respondenti,

jmenuji se Barbara Waľach, studuji na Fakultě tělesné kultury Univerzity Palackého v Olomouci a obracím se na Vás s prosbou o vyplnění anonymního dotazníku, který je součástí mé bakalářské práce a zabývá se šetřením týkajícím plýtvání potravinami a postojům spojených s touto tematikou.

Pohlaví:

- muž
- žena

Věk:

Velikost místa bydliště:

- do 2 000 obyvatel
- 2 000 - 15 000 obyvatel
- 15 000 - 80 000 obyvatel
- nad 80 000 obyvatel

Vzdělání:

- základní
- střední bez maturity
- střední s maturitou
- vysokoškolské

Zaměstnání:

- jsem pracující
- jsem v důchodu a mám brigádu
- jsem v důchodu

Prosím o vyplnění dotazníku zakřížkováním pouze jedné z nabízených odpovědí.

1. Uved'te, prosím, který z těchto názorů je vám nejbližší

- plýtvání potravinami není celospolečenský problém.
- plýtvat potravinami správné není, ale mám za to, že tu jsou akutnější problémy, které je potřeba řešit.
- plýtvání potravinami považuji za velký problém a je velmi dobře, že se o něm začíná mluvit.
- Nevím

2. Uved'te, do jaké míry souhlasíte s následujícím tvrzením: Vyhazovat jídlo je finančně nevýhodné.

- rozhodně souhlasím
- spíše souhlasím
- spíše nesouhlasím
- rozhodně nesouhlasím
- nevím

3. Uved'te, do jaké míry souhlasíte s následujícím tvrzením: Vyhazovat jídlo je neekologické.

- rozhodně souhlasím
- spíše souhlasím
- spíše nesouhlasím
- rozhodně nesouhlasím
- nevím

4. Považujete za společensky přijatelné, nebo nepřijatelné: Vyhazovat jídlo.

- rozhodně přijatelné
- spíše přijatelné
- spíše nepřijatelné
- rozhodně nepřijatelné
- nevím

5. Uved'te, do jaké míry souhlasíte s následujícím tvrzením: Jíst potraviny s prošlým datem spotřeby je zdravotně nebezpečné.

- rozhodně souhlasím
- spíše souhlasím
- spíše nesouhlasím
- rozhodně nesouhlasím
- nevím

Děkuji Vám za pravdivé vyplnění dotazníku a čas, který jste mu věnovali.

Barbara Walach.

Příloha č. 2

Přístup občanů k nakládání s potravinami

Vážené kolegyně, vážení kolegové,

jmenuji se Barbara Wařach, studuji na Fakultě tělesné kultury Univerzity Palackého v Olomouci a obracím se na Vás s prosbou o vyplnění anonymního dotazníku, který je součástí mé bakalářské práce a zabývá se šetřením týkajícím plýtvání potravinami a postojům spojených s touto tematikou.

Pohlaví:

- muž
- žena

Věk:

Ubytování během studia:

- studentské koleje
- privat
- místo trvalého bydliště
- jiné:

Velikost místa trvalého bydliště:

- do 2 000 obyvatel
- 2 000 - 15 000 obyvatel
- 15 000 - 80 000 obyvatel
- nad 80 000 obyvatel

Prosím o vyplnění dotazníku zakřížkováním pouze jedné z nabízených odpovědí.

1. Uved'te, prosím, který z těchto názorů je vám nejbližší.

- plýtvání potravinami není celospolečenský problém.
- plýtvat potravinami správné není, ale mám za to, že tu jsou akutnější problémy, které je potřeba řešit.
- plýtvání potravinami považuji za velký problém a je velmi dobře, že se o něm začíná mluvit.
- nevím

2. Uved'te, do jaké míry souhlasíte s následujícím tvrzením: Vyhazovat jídlo je finančně nevýhodné.

- rozhodně souhlasím
- spíše souhlasím
- spíše nesouhlasím
- rozhodně nesouhlasím
- nevím

3. Uved'te, do jaké míry souhlasíte s následujícím tvrzením: Vyhazovat jídlo je neekologické.

- rozhodně souhlasím
- spíše souhlasím
- spíše nesouhlasím
- rozhodně nesouhlasím
- nevím

4. Považujete za společensky přijatelné, nebo nepřijatelné: Vyhazovat jídlo.

- rozhodně přijatelné
- spíše přijatelné
- spíše nepřijatelné
- rozhodně nepřijatelné
- nevím

5. Uved'te, do jaké míry souhlasíte s následujícím tvrzením: Jíst potraviny s prošlým datem spotřeby je zdravotně nebezpečné.

- rozhodně souhlasím
- spíše souhlasím
- spíše nesouhlasím
- rozhodně nesouhlasím
- nevím

Děkuji Vám za pravdivé vyplnění dotazníku a čas, který jste mu věnovali.

Barbara Walach.